

32 867 Voorstel van wet van de leden Elissen en Helder houdende verklaring dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot modernisering van de rol van de Koning in het staatsbestel

Nr. 2VOORSTEL VAN WET

Wij Beatrix, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz. enz. enz.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat er grond bestaat een voorstel in overweging te nemen tot verandering in de Grondwet, strekkende tot de modernisering van de rol van de Koning in het staatsbestel

Zo is het, dat Wij, de Afdeling advisering van de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

ARTIKEL I

Er bestaat grond het hierna in artikel II omschreven voorstel tot verandering in de Grondwet in overweging te nemen.

ARTIKEL II

De Grondwet wordt als volgt gewijzigd:

A

Artikel 42 komt als volgt te luiden:

Artikel 42

De ministers vormen de regering. Zij zijn verantwoordelijk.

B

Artikel 43 wordt als volgt gewijzigd:

1. Voor de tekst wordt de aanduiding «1.» geplaatst.
2. Er worden twee leden toegevoegd, luidende:

- 2.De Tweede Kamer der Staten-Generaal formuleert ten behoeve van de vorming van een regering een informatieopdracht of formatieopdracht, en wijst voor de uitvoering daarvan een of meer informateurs, onderscheidenlijk formateurs, aan.
- 3.Een koninklijk besluit tot benoeming van de minister-president wordt voorgedragen door een of meer formateurs, aangewezen door de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

C

Artikel 48, eerste volzin, komt te luiden: Het koninklijk besluit waarbij de minister-president wordt benoemd, wordt ondertekend door de minister-president die op grond van artikel 43, derde lid, is voorgedragen.

D

In artikel 105, tweede lid, en artikel 137, tweede en vijfde lid, wordt «of vanwege de Koning» vervangen door: de regering.

E

In artikel 138, eerste lid en artikel 139 wordt «Koning» vervangen door: regering.

Lasten en bevelen dat deze in het Staatsblad zal worden geplaatst en dat alle ministeries, autoriteiten, colleges en ambtenaren wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

*De Minister-President, Minister van Algemene Zaken,
De Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties,*

Nr. 3 MEMORIE VAN TOELICHTING

I. ALGEMEEN

II. ARTIKELSGEWIJS

Artikel I

In artikel I wordt voorgesteld de Grondwet te wijzigen zoals voorgesteld in artikel II van de wet.

Artikel II

Onderdeel A (artikel 42)

Op dit moment bestaat de regering uit de Koning en ministers. Uit de wetsgeschiedenis¹²⁴ en de praktijk blijkt dat de term regering tevens betrekking kan hebben op de Koning en één of meer ministers. Besluiten van de regering zijn veelal besluiten van de Koning en één of enkele ministers (of staatssecretarissen, zie artikel 46 en 47). Aangezien de Koning niet langer deel uitmaakt van de regering, zal de regering voortaan gevormd worden door de ministers (nieuw artikel 42). Besluiten van de regering zullen in de voorgestelde situatie besluiten zijn van één of meer ministers of staatssecretarissen.

Zoals is toegelicht in het algemeen deel (paragraaf 5.5) vervalt de ministeriële verantwoordelijkheid voor de Koning. Dit betekent dat de Koning zelf beslist hoe hij invulling geeft aan zijn functie en daarover tegenover niemand verantwoording hoeft af te leggen. Het ligt voor de hand dat hij zich daarbij voldoende rekenschap geeft van de wensen en verwachtingen die daaromtrent leven in de samenleving en bij de regering en Staten-Generaal. Het is niet wenselijk dat het optreden van de Koning op gespannen voet komt te staan met de vereiste neutraliteit en de waardigheid van zijn functie als symbool van de eenheid en continuïteit van het Koninkrijk.

Te verklaren dat de Koning onschendbaar is, zoals artikel 42 voorheen deed, wordt in het kader van dit wetsvoorstel niet langer passend geacht, omdat deze term in oorsprong verwijst naar het absolute koningschap en sinds 1848 onlosmakelijk gekoppeld is aan de ministeriële verantwoordelijkheid die via dit wetsvoorstel wordt beëindigd voor handelingen van de Koning.

Omdat de zinsnede «de ministers zijn verantwoordelijk» in artikel 42, tweede lid, werd gezien als het grondwettelijk fundament voor de ministeriële verantwoordelijkheid in zijn geheel,¹²⁵ en dus niet alleen ten aanzien van de Koning, is ervoor gekozen om deze verantwoordelijkheid ook in het nieuwe artikel 42 tot uitdrukking te brengen. Inhoudelijk zijn met de nieuwe formulering geen wijzigingen beoogd in de reikwijdte of inhoud van de ministeriële verantwoordelijkheid, anders dan de afschaffing van de ministeriële verantwoordelijkheid voor de handelingen van de Koning. Omdat de ministeriële verantwoordelijkheid voor al het handelen van de Koning wordt beëindigd, is de vraag in hoeverre privéhandelingen van de Koning het openbaar belang raken niet langer relevant voor de vraag of een

minister daarvoor verantwoordelijk kan worden gehouden. Er bestaat ook geen «afgeleide verantwoordelijkheid» meer voor handelingen van andere leden van het koninklijk huis.

De ministeriële verantwoordelijkheid voor hoofdstuk I van de rijksbegroting blijft uiteraard bestaan. Ook verandert er niets aan het feit dat, op grond van artikel 41 Grondwet, de Koning de vrijheid heeft om – met inachtneming van het openbaar belang – zijn huis in te richten. Ingeval een bewindspersoon samen met de Koning optreedt, bijvoorbeeld tijdens een staatsbezoek is de minister niet verantwoordelijk voor de handelingen van de Koning, maar wel voor zijn eigen rol tijdens het staatsbezoek.

Onderdeel B (artikel 43)

Voorgesteld wordt artikel 43 aan te vullen met twee leden die betrekking hebben op het proces van de kabinetsformatie.

Ten eerste wordt met een nieuw tweede lid beoogd te regelen dat de Tweede Kamer ten behoeve van de vorming van een regering een informatie- of formatieopdracht formuleert en voor de uitvoering daarvan een of meer informateurs, onderscheidenlijk formateurs, benoemt. Hiermee wordt zoveel mogelijk aangesloten bij de bestaande praktijk, met dien verstande dat de informateur de Tweede Kamer informeert over de mogelijkheden voor de vorming van een regering, en niet langer de Koning. Op deze wijze wordt bereikt dat de Koning geen rol meer speelt bij de totstandkoming van een nieuwe regering en de benoeming van de minister-president. Het initiatief voor de formatie van een nieuwe regering komt hierdoor bij de Tweede Kamer te liggen en wordt voorkomen dat de Koning in een positie komt waarin hij politieke beslissingen moet nemen.

Het ligt in de rede dat, indien er verkiezingen hebben plaatsgevonden, een of meer (in)formateurs door de Tweede Kamer in nieuwe samenstelling wordt aangewezen als het aangekondigde ontslag van de minister-president is gevolgd door een ontbinding van de Tweede Kamer. Deze procedure kan nader worden geregeld in het Reglement van Orde van de Tweede Kamer der Staten-Generaal.

Ten tweede wordt voorgesteld een derde lid toe te voegen, waarin bepaald wordt dat een of meer formateurs, aangewezen door de Tweede Kamer, de voordracht doen voor een koninklijk besluit, waarmee de minister-president wordt benoemd.

Onderdeel C (artikel 48)

De «nieuwe» minister-president, die door de formateur wordt voorgedragen, tekent zijn eigen benoemingsbesluit en het ontslagbesluit van de «vorige» minister-president. Hiermee wordt zo veel mogelijk aangesloten bij de sinds de grondwetsherziening van 1983 bestaande regeling dat bij de vorming van een nieuw kabinet de «nieuwe» minister-president eerst zijn eigen benoemingsbesluit contrasigneert en vervolgens de ontslag- en benoemingsbesluiten ondertekent van de gaande en komende bewindslieden¹²⁶. De benoemings- en ontslagbesluiten worden niet langer door de Koning ondertekend: er vindt geen contrasignering plaats.

Onderdeel D (artikel 105 en artikel 137)

Voorstellen van wet worden niet langer door of vanwege de Koning ingediend, maar zullen door de regering worden ingediend. De Koning heeft bij de indiening geen rol meer. In dit onderdeel worden daarom de bepalingen waarin is opgenomen dat een voorstel van wet door of vanwege de Koning wordt ingediend aangepast.

Onderdeel E (artikel 138 en artikel 139)

Gezien het voorstel de Koning geen rol meer te geven bij in de wetgevingsprocedure wordt voorgesteld dat de regering in plaats van de Koning voorstellen van wet bekrachtigt. De bekrachtiging vindt plaats door de ondertekening van de wet door een of meer ministers of staatssecretarissen. Er vindt geen contrasignering plaats.

Elissen

Helder

1

Joost Sillen, «De positie van de Koning in het Nederlandse staatsbestel», in: *Openbaar bestuur* 17, 2007, p. 1.

2

P.P.T. Bovend'Eert, «Met of zonder Koning? De samenstelling van de regering in een moderne parlementaire democratie», in: *Monarchie en Republiek*, publicaties van de Staatsrechtkring, Tjeenk Willink, Deventer, 2000, nr. 18, p. 4.

3

Handelingen II, Vergaderjaar 1980/81, p. 2618.

4

«Bij de integrale herziening van 1983 overwoog de regering dat «bij rijkswet niet meer wordt geregeld dan nodig is.» *Kamerstukken II*, Vergaderjaar 1975/76, 13 871, nr. 1, blz. 2.

5

Ook wel nader aangeduid als «Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden»,

6

http://www.historischnieuwsblad.nl/00/hn/nl/0/artikel/25114/Het_Plakkaat_van_Verlatinghe_.html, artikel uit 2008.

7

http://www.raadvanstate.nl/over_de_raad_van_state/geschiedenis/

8

Jan A.F. de Jongste, «De Republiek der Verenigde Nederlanden», in: *Leidschrift*.

9

Thimo de Nijs en Eelco Beukers *Geschiedenis van Holland: 1572 tot 1795*, Hilversum Verloren, 2002, p. 11.

10

Deze «comités révolutionnaires» bestonden uit de zogenaamde patriotten. Hierin zaten Nederlandse bureaucraten en Franse legeraanvoerders. Zij keerden zich tegen het voormalig Stadhoudelijke bewind.

11

L. Legrand, Publicatie: *Geschiedenis der Bataafsche Republiek*, 1895.

12

Soeverein vorst: er werden autocratische rechten aan de nieuw te installeren vorst en zijn erfopvolgers toegekend. Voorbeeld: hoewel de Koning ook in de voorbereidende fase van de totstandkoming van ontwerp teksten verplicht was «alle voorstellen door Hem aan de Staten-Generaal te doen» bij de Raad van State ter overweging in te dienen, waren de wettelijke machtsverhoudingen hier helder begrensd. Zoals het betreffende artikel 73 dan ook eindigt: «Le Roi decide seul» (De Koning beslist alleen).

13

A. Goslinga, *Koning Willem 1 als verlicht despoot*, 1918.

14

C.A.J.M. Kortmann *Constitutioneel Recht*, p. 47.

15

Kortmann, *Constitutioneel Recht*, p. 47.

16

Van der Pot, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, Kluwer, 2006, p. 481.

17

Artikel 42, eerste lid, van de Grondwet.

18

Voor 1983 werd het begrip «Koning» gebruikt, waarvan de betekenis niet in alle gevallen even helder was.

19

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1979/80, 16 035, nr. 3, p. 5.

20

Zie bijv. art. 34 Gw, dat een regeling betreffende de voogdij voor een minderjarige Koning bevat.

21

Zie bijv. art. 82 eerste lid Gw: «voorstellen van wet worden ingediend door of vanwege de Koning». Hiermee wordt de regering bedoeld.

22

De Koning is onschendbaar, de ministers zijn verantwoordelijk.

23

William Blackstone, *Commentaries on the laws of England*, deel I (1765–1769), Chicago, 1979, p. 230 e.v.

24

Het grondbeginsel van de onschendbaarheid van 's Konings geheiligde persoon is noch in deze Vergadering, noch in deze commissie betwist geworden; men heeft in tegendeel gemeend dat het overtollig zoude zijn, eene waarheid die ieder gevoelt uit te drukken, en van een staatkundig axioma melding te maken.

25

Struycken 366; Van der Pot-Donner 386; Donner, in Tamse 215/216; Bornewasser 77, 85.

26

«Laat de onschendbaarheid van den Vorst in de constitutie der voorouders onder Philips² met zooveel woorden geschreven zijn. Lang streden zij, niet teegen den Landheer, maar tegen zijn gouvernement. Eerst toen alle uitzigt was verdwenen om door Philips immer op eene met de wezenlijke eischen des Lands strokende wijs te worden geregereerd, zwoeren zij zijn persoon af.

27

Thorbecke, *Rechtsgeleerd bijblad, behoorende tot de Nederlandse Jaarboeken voor rechtsgeleerdheid en wetgeving*, 3^e deel (1841), p. 97–100, p. 131.

28

Bijv. Nederlandse politikoloog Hans Daalder over de herziening van 1848: It introduced the doctrine that the King can do no wrong, coupled with full ministerial responsibility en staatsrechtgeleerde Buys heeft verder nog in 1883 ontkend dat de Koning buiten de politiek zou staan.

29

A.D. Belinfante, J.L. de Reede, *Beginnelsen van het Nederlands staatsrecht*, p. 100.

30

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1991/92, 21 427, nrs. 40 en 41, p. 7.

31

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1980/81, 16 035, nr. 8, p. 6 en Bovend'Eert, *Tekst en commentaar Grondwet*, tweede druk, Deventer 2004, p.63.

32

G.J. Lammers, *De Kroon en de Kabinetsformatie*, 1952, Vermande-Zonen IJmuiden, p. 146.

33

Lammers, *De Kroon en de Kabinetsformatie*, p. 146.

34

Lammers, *De Kroon en de Kabinetsformatie*, p. 125.

35

B. Van Gent en J. Katus, *Voorlichting: Theorieen, Werkwijzen en Terreinen*, 1995, Bohn Stafleu van Loghum bv, p. 178.

36

http://www.raadvanstate.nl/over_de_raad_van_state/geschiedenis/.

38

Van Der Pot, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, p. 580.

40

P.M.B. Schrijvers, H.C.M. Smeets, *Staats- en bestuursrecht*, Wolters-Noordhoff, tiende herziene druk, 2003, p. 104.

41

Van Der Pot, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, p. 581.

43

Handelingen II, vergaderjaar 1847/48, nr. 1, Buijs 1883, p. 307 e.v.

44

Van Der Pot, *Handboek van het Nederlandse Staatsrecht*, p. 581.

46

Artikel 26 Wet op de Raad van State.

47

Vgl. P.P.T. Bovend'Eert, H.R.B.M. Kummeling, *Van Raalte's Het Nederlandse parlement*, a.w., p. 2 e.v.

48

Bovend'Eert, «Met of zonder Koning? De samenstelling van de regering in een moderne parlementaire democratie», in: *Monarchie en Republiek*, p. 13.

49

H.G. Warmelink, *Gekozen bestuur: democratie op haar smalst*, Staatsrechtconferentie 2003, p.1.

50

Soevereiniteit: toedeling van macht in de vorm van concrete bevoegdheden, dan wel de grondslag voor de uitoefening van de macht.

51

H.G. Warmelink, *Gekozen bestuur: democratie op haar smalst*, p.1.

52

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1979/80, 16 034 (R1138), nr. 3, p. 1.

53

Bovend'Eert, «Met of zonder Koning? De samenstelling van de regering in een moderne parlementaire democratie», in: *Monarchie en Republiek*, p. 13.

54

In meerdere Europese monarchieën maakt de Koning geen deel uit van de regering. In Noorwegen, Groot-Brittannië, Spanje en België is de Koning geen lid van de regering. In deze landen is de Koning echter wel onschendbaar en zijn de ministers verantwoordelijk voor het handelen van de Koning. De Koning heeft in deze landen tevens een rol bij de kabinetsformatie. De rol die de Koning in deze landen heeft is niet louter ceremonieel en representatief, derhalve worden deze landen in onze wetsvoorstellen buiten beschouwing gelaten.

55

R. Meijer en H.J. Schoo, *DE MONARCHIE Staatsrecht, volksgunst en het Huis van Oranje*, 2002, p. 49.

56

R. Meijer en H.J. Schoo, *DE MONARCHIE Staatsrecht, volksgunst en het Huis van Oranje*, p. 6.

58

Prof. Prakke en Prof. Kortmann, *Het staatsrecht van 15 landen van de Europese Unie*, 2009, Kluwer, p. 971.

59

All public power in Sweden proceeds from the people (Alle publieke macht in Zweden komt voort uit het volk).

60

Prakke en Kortmann, *Het staatsrecht van 15 landen van de Europese Unie*, p. 972.

61

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1999/00, 27 409, nr. 1.

62

Handelingen II, Vergaderjaar 2003/04, 29 241, nr. 6.

63

Handelingen II, Vergaderjaar 2010/11, 32 500, nr. 4.

64

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2010/11, 32 417, nr. 34.

65

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2009/10, 32 123 I, nr. 6.

67

Visie op het Koningschap, 32 791 nr. 1, n.a.v. Motie-Heijnen/Van Raak (32 500-I, nr. 4).

68

www.montesquieu-instituut.nl.

69

P.P.T. Bovend'Eert, R.B.M. Kummeling, *Het Nederlandse Parlement*, Nijmegen/Utrecht, 2004, p. 372.

70

G. Puchinger, *Colijn en het einde van de coalitie*, vol. 2, Vrije Universiteit, 1969, p. 33.

71

Carla van Ballen, *Rituele dans in de Tweede Kamer, klagen over kabinetsformaties*, 1946–2002, p. 9.

72

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1970/71, [10 993](#).

73

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1970/71, [10 993 nr. 9](#).

74

Handelingen II, Vergaderjaar 1970/1971, p. 23–25.

75

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1993/94, [21 427, nr. 98](#).

76

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2010/11, [30 698, nr. 7](#).

77

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2010/11, [32 759, nr. 2](#).

78

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1999/00, [27 409, nr. 1](#).

79

Oud 1967, p. 238; J.W.M. Engels en H.G. Warmelink, «Van de macht des Konings», in: *NJB 2000*, p. 1108.

80

Bovend'Eert en Kummeling, *Het Nederlandse Parlement*, p. 281.

82

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1980/81, [16 035, nr. 8](#), p. 2.

83

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1999/00, [27 409, nr. 1](#), p. 3.

84

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2000 /01, 27 400 III (Notitie Kok over koningschap); *Handelingen II*, Vergaderjaar 2000 /01, nr. 5 oktober 2000, i.h.b. 9579–9580 en bijbehorend advies Raad van State, *Kamerstukken II*, vergaderjaar 2000/01, 27 400 III A.

85

Handelingen II, Vergaderjaar 1999/00, 27 409.

86

Sillen, «De positie van de Koning in het Nederlandse staatsbestel», in: *Openbaar bestuur* 17, p. 3.

87

Lambert J. Giebels, *Nieuwe Koning, nieuwe tijden*, 2009, p. 9–13.

88

Lambert J. Giebels, «Ceremonieel Koningschap beter voor Willem IV», *NRC Handelsblad* 28 april 2007, Reporter: De macht van de majesteit, uitzending: 22 maart 2009, http://reporter.kro.nl/uitzendingen/_2009/2203-beatrix/intro.aspx.

89

Sillen, «De positie van de Koning in het Nederlandse staatsbestel», in: *Openbaar bestuur* 17, p. 3.

90

De term «Kroon» wordt gebruikt om de regering aan te duiden.

91

«Rights to be consulted, to encourage (and) to warn».

92

Van Raalte, *Staatshoofd en ministers*, 1971.

93

H. van Wijnen, *De macht van de Kroon*, Uitgeverij Balans 2000 en Redmar Kooistra, Stephan Koole, *Beatrix, Invloed en macht van een eigenzinnige vorstin*, Uitgeverij Bert Bakker 2000.

94

Bovend'Eert, «Met of zonder Koning? De samenstelling van de regering in een moderne parlementaire democratie» in: *Monarchie en Republiek*, publicaties van de Staatsrechtkring, p. 12.

95

In dezelfde zin Charel B. Krol, *Als de koning dit eens wist..! Over gezag en kennis, onschendbaarheid en onfeilbaarheid, in hun onderlinge historie*, proefschrift RUL (Maastricht), (Metro, *lus commune* 6), (s.l.): Makru (etc.), 1994, op p. 78: ««absoluut» en «onschendbaar» zijn synoniem»; zie ook bijvoorbeeld p. 102.

96

P.P.T. Bovend'Eert e.a., *Tekst & Commentaar Grondwet*, 2004, p. 62.

97

J.R. Thorbecke, *Aanteekening op de Grondwet*, 2de uitgave, Amsterdam, 1841, p. 110.

98

Bovend'Eert, *Tekst & Commentaar Grondwet*, p. 62.

100

Bovend'Eert, *Tekst & Commentaar Grondwet*, p. 62.

101

Artikel 39 Grondwet.

102

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2001/02, 28 223, nr. 3, p. 3.

103

Advies van de Raad van State, 13 september 2000, nr. W01.00 347/I, par.14.

105

Visie op het Koningschap, 32 791 nr. 1, n.a.v. Motie-Heijnen/Van Raak (32500-I, nr. 4).

106

Voorlichting van de Raad van State, 23 december 2010, nr. W01.10 0181/1, par. 3.

108

Zie paragraaf 5.3 «De koning als onderdeel van de regering».

109

H. Daalder, *Drees en Soestdijk*, Amsterdam, 2006, p. 38.

110

Koningin Juliana weigerde de afwijzing van gratieverzoeken te tekenen. Deze gratieverzoeken werden ten slotte door een nieuw kabinet, als gevolg van aanhoudende druk van Koningin Juliana en de wens van het kabinet

een crisis af te wenden, ingewilligd. Sillen, «De positie van de Koning in het Nederlandse staatsbestel», in: *Openbaar bestuur* 17, p. 4.

112

W.E.J. Tjeenk Willink, onder redactie van A.K. Koekkoek, *De Grondwet: een systematisch en artikelsgewijs commentaar*, derde druk, Deventer, 2000, p. 313.

113

Kamerstukken II, Vergaderjaar 2001/02, 28 223, nr. 3, p. 3.

114

I. van den Driessche, *Ministeriële verantwoordelijkheid opnieuw gewogen*, 2009, Kluwer, p. 76 en 77.

115

Kamerstukken II, Vergaderjaar 1999/00, 27 409, nr. 1; *Kamerstukken II*, Vergaderjaar 2001/02, 28 223, nr. 3, p. 3.

117

Broeksteeg, *Ministeriële verantwoordelijkheid opnieuw gewogen*, p. 77.

118

Broeksteeg, *Ministeriële verantwoordelijkheid opnieuw gewogen*, p. 77.

119

Broeksteeg, *Ministeriële verantwoordelijkheid opnieuw gewogen*, p. 77.

120

De ministeriële verantwoordelijkheid voor de andere leden van het Koninklijk huis is een «afgeleide» van de ministeriële verantwoordelijkheid van de Koning.

122

Artikel 43 Grondwet.

123

Luxemburg, Spanje, Verenigd Koninkrijk, België, Monaco, Zweden, Noorwegen.

124

Memorie van Antwoord, *Kamerstukken II*, Vergaderjaar 1979/80, 15 047, nr. 8, p. 8

125

Memorie van toelichting op artikel 42, tweede lid, bij de Grondwetsherziening van 1983, *Kamerstukken II*, Vergaderjaar 1979/80, 16 035, nrs. 1–4, p. 6.

126

Bovend'Eert, *Tekst & Commentaar Grondwet*, p.83.